

*Tagad piecelsimies un pieminēsim
ar klusuma brīdi tos skolēnus,
kas ir miruši.*

*Un tagad pieminēsim ar klusuma brīdi
tos skolēnus, kas viņus nogalināja.*

I daļa.

Piektdiena, 27. decembris

Baltais Maiks ir tievs un bāls kā dūmu strūkļa.

Baltais Maiks nēsā džinsus, sporta kreklu ar kapuci un tumšzilu *Brooks Brothers* mēteli, kas karājas uz viņa garš un vaļīgs. Viņa gaišie mati ir gandrīz balti un īsi apcirpti. Baltais Maiks ir tīrs. Nav izsmēķējis savā mūžā nevienu cigaretī. Nav arī neko stiprāku dzēris vai pīpējis zālī. Tomēr Baltais Maiks kļuvis par veiksmīgu narkotiku tirgoni, lai gan sāka ar tīro nieku – pārdeva vienu devu, izlīdzot savam brālēnam Čārlijam.

Baltais Maiks bija labs skolnieks, bet nu jau būs seši mēneši, kopš viņš beidzis skolu, un, ja arī kādu interesē, ko viņš tagad dara, nevienu, šķiet, īpaši nesatraucas, ka viņš uz gadu atlicis mācības koledžā. Varbūt vairāk nekā uz gadu. Baltais Maiks redzēja to filmu, «Amerikāņu skaistums» – par džeku, kurš tirgoja narkotikas un par ieņemto piķi pirka dārgu videoaparāturu. Šis džeks teica tā: lāgiem pasaulē ir tik daudz skaistuma, ka to nav iespējams aptvert. *Piedrāzt to*, domā Baltais Maiks.

Šobrīd Baltais Maiks neredz neko skaistu. Viņš redz Manhetenu, Ītsaidas augšgalu. Pirms divām dienām bija Ziemassvētki, visi ir sabraukuši mājās no skolām un visiem ir piķis, ko tērēt. Tā nu Baltais Maiks ir ļoti aizņemts – jādabū Hārlēmā prece un tad uz priekšu: unces* un mazākas devas par piecdesmit un desmit zaļajiem, skaļa mūzika, mājas, kur visi nāk un iet, un atkal citi reisi, cilvēki no Hočkisas, Endoveras, Sentpolas un Dirfildas**, kas grib kaifu un gvelž par to, *kā tas notiek* ar citiem, Doltonā un Kelidžitā, Čepinā un Riverdeilā**, un tiem ir pašiem savi stāsti. Tādi paši, taisnību sakot.

Šajā gada laikā pilsētā valda baigā jezga, it īpaši šogad. Medisona avēnijā kaut ko ceļ un būvē, un Baltais Maiks neatceras redzējis Leksingtonas avēnijā tik daudz klaidoņu. Uz ietvēm mīcās cilvēku pūļi – jo vairāk sniega, jo ļaunāk, un sniega ir vai cik. Ielas pusē aug kupenu grēdas, tā ka dažviet paliek tikai šaura, ar sāli un sasalušiem suņu sūdiem klāta asfalta eja. Auksts ir jau kopš Pateicības dienas***, ļoti auksts, aukstākā

* Unce – 28,3 grami.

** Vietas, kur atrodas prestižas privātās internātskolas.

*** Nozīmīgi svētki ASV, ko atzīmē novembra ceturtajā trešdienā, pieminot laiku, kad indiāņi glāba no bada nāves pirmos pārceļotājus, mācot tiem audzēt kukurūzu un labību.

ziema pēdējā desmitgadē, saka televīzija, bet Baltajam Maikam nav iebildumu pret aukstumu.

Kad Baltais Maiks sāka savu biznesu, bija karsta vasara, un viņš eksperimentēja ar sevi, mēģinot pēc iespējas ilgāk iztikt bez miega. Viņš likās bāls un briesmīgs tiem, kas no viņa kaut ko pirka, un trešajā dienā Maika džinsi un baltais teniskrekls bija jau stipri netīrs un viņš izskatījās pēc bezpajumtes Džeimsa Dīna*, pēdējās stundās viss peldēja acu priekšā un mašīnas drāzās garām tik tuvu, ka cilvēki, to redzot, sarāvās, bet pilsētas ritmi bija Maikam asinīs, ar viņu viss bija kārtībā.

Viņa draugs Hanteris ieraudzīja viņu Leksingtonas avēnijas un 86. ielas stūrī un prasīja, vai tu labi jūties, Maik, un Baltais Maiks pagriezās pret viņu, netīrumi izsmērēti uz sejas, acis kvēlo «Papaijas karaļa», sulu un hotdogu ēstuves, neona gaismā. Baltais Maiks uzsmaidīja viņam un teica, skaties, un metās skriet, vienkārši baigā ātrumā aizdrāzās uz Parka avēnijas pusi. Tajā pašā virzienā gāja bariņš privātskolas dzeķu; kad

* Džeimss Dīns (1931 – 1955) – amerikāņu kinoaktieris, 24 gadu vecumā gājis bojā autokatastrofā. Jaunā dumpinieka simbols: dzīvo strauji, mirsti jauns.

viņi ieraudzīja Balto Maiku skrienam garām, viens no tiem teica, gana skaļi, lai Maiks dzirdētu: «Trakais skrien.» Un Baltais Maiks apsviedās, gāja atpakaļ tiem pretī un teica: «Trakais, trakais, trakais, trakais», un dzeķi nobijās, un tad Baltais Maiks ieskrēja šajā kompānijā un viņi pajuka uz visām pusēm, viņiem nemaz nelikās, ka tas ir jautri, un Baltais Maiks sāka riet uz viņiem un gaudot, un viņi metās bēgt. Baltais Maiks skrēja viņiem pakaļ, rēja un gaudoja, un Hanteris skrēja pakaļ Maikam, un pēc pāris kvartāliem viņš lika tiem mieru. Hanteris iesēdināja Balto Maiku taksi, pierunāja šoferi, lai paņem viņu, un samaksāja par braucienu. Šoferis nervozēja un visu laiku vēroja Balto Maiku atskata spogulī. Bet Maiks bija izbāzis galvu pa logu un skatījās uz gājējiem. Kad Baltais Maiks nokļuva mājās, viņš ar visām drēbēm un apaviem iekrita gultā un nodomāja pirms miega: «Kāpēc gan ne?» Viņš bija pavadījis nomodā trīs dienas.

Baltais Maiks izkāpj no takša 76. ielas un Parka avēnijas stūrī. Viņš uzmet skatienu takša numuram: 1F17. Maiks vienmēr iegaumē numuru, kāpjot ārā no takša, gadījumam, ja viņš būtu tur kaut ko aizmirsis. Tā vēl nav gadījies.

Visus Parka avēnijas kokus un krūmus rotā Ziemassvētku spuldzītes, vadi dod sniegam papildu atbalstu, un tas ir apķēpinājis zarus biezā slānī. Vakaros tās iedegas, un koki gandrīz pazūd zem lampiņu virtenēm, ēteriskie gaismas punkti iezīmē tumsā robotas zvaigznāju aprises. Ārā krēslo, un Baltais Maiks atceras kādu vakaru pirms daudziem gadiem, kad viņa mamma vēl bija dzīva, sēdēja uz viņa gultas malas, rūpīgi ievīstījusi viņu uz nakti segā, un stāstīja par haosa teoriju. Baltais Maiks skaidri atceras, ko viņa toreiz teica. Ja kāds taurenis piepeši nokristu beigts Brazīlijas pļavā, viņa stāstīja, un noliektu siku zāles stiebriņu vai iztraucētu peli, viss varētu būt citādi arī šeit, tūkstošiem jūdžu attālumā.

– Kā tā? – viņš vaicāja.

– Ļoti vienkārši – katrs notikums kaut ko maina, un šis kaut kas savukārt maina ko citu. Šī pārmaiņu virkne var veikt visu garo ceļu apkārt pasaulei un nonākt te pie tevis, tavā gultiņā. – Viņa ieknieba Maikam degunā. – Vai to izdarīja tauriņš?

– Vai tas tauriņš nomira? – viņš toreiz jautāja.

Pēkšņi iedegas Parka avēnijas gaismas. Baltais Maiks jūt, kā vibrē viņa telefons.

2

Sporta zālē kādus divdesmit kvartālus uz ziemeļiem šodien ir tiņu vakars. Visi džeki, kas nāk šurp spēlēt basketbolu, nēsā bandanas un *Jordans* sporta kurpes, viņi visi ir melnie. Reizēm parādās arī divi baltie. Viens no tiem ir muskuļots, sešas pēdas garš džeks; viņš labāk par visiem met grozā, bet pilnīgi neprot vadīt bumbu. Viņu sauc Hanterš Makkalohs, viņš visu laiku grūstās un lāgiem izdara kādu no saviem metieniem, tā viņš tiek pie spēles. Pirmajā reizē Hanterš bija galīgi apstulbis. Tas bija pirms pāris gadiem, kad viņu šurp atveda Baltais Maiks. Visi sauca viens otru par *nigeriem* un runāja tik ātri, ka Hanterš netika līdz viņu tekstiem. Melnkoka džeki, kā saka Baltais Maiks, tā ir realitāte. Tagad Hanterš ir piešāvis; viņš gan vēl nelieto vārdu *nigers*, bet zina, kas ir *dill**. Šovakar *dill* ir basketbols.

Nena labāk par visiem prot vadīt bumbu. Ātrs, stiprs un ogļu melns zem baltā kreklīņa, viņš patlaban piedalās viena groza spēlē, ko Hanterš vēro no sānu līnijas. Kārmais Džerijs, otrs baltais džeks, ir garākais

* Afroamerikāņu jauniešu žargonā – darijums, lietas, nodarbošanās.

pretinieku komandā. Nena palecas metienam, bet Džerijs notriec viņu zemē. Nena pieceļas, burkšķot kaut ko par sāpēm kaklā, Hanterš īsti nesaprot, ko, un dodas prom no laukuma. Viņš uzkāpj pa vītņu kāpnēm, kas ved uz antresolu, un apsēžas uz augšējā pakāpiena, kur viņu no lejas nevar redzēt. Viņa komandas džeki kliec, ka zina, kur viņš, *nigers*, ir – lai nes savu pakaļu lejā un turpina spēlēt. Bet Nena nelielas dzirdam. Tad kāds no Nenas komandas paskatās uz sānu līniju un paziņo, ka viņiem vajag vienu spēlētāju. Hanterš ieņem Nenas vietu. Ir jau vēls, un laukuma malā stāv vēl tikai sīks puertorikāņu džeks, vārdā Arturo, kurš vienmēr te grozās un nekādi netiek pie spēles.

Hanterš normāli iekļaujas spēlē, bet tā atkal apraujas, jo Nena nokāpj lejā un pieprasa savu vietu. – Es spēlēju.

– Ko? – jautā Hanterš. Viņš nekad nav gribējis izraisīt kašķi, kopš pašas pirmās reizes, lāgiem pat atvainojās komandas biedriem par pārkāpumiem un netrāpītajām bumbām. Neviens cits nemēdza atvainoties, bet Hanterš bija normāls baltais džeks, kurš prata gūt grozus, tālab neviens neņēma to galvā.

– Es teicu, ka gribu atpakaļ savu sūda vietu.

– Okei. – Hanterš parausta plecus un pagriežas uz iesānu. Pārējie mulsi skatās cits uz citu. Tas nav labi.

– Hei, veci, neļauj viņam tā dirsties, – saka džeks, kurš pasauca Hanteru Nenas vietā. – Viņš pats aizgāja. Tā ir tava spēle.

– Būs jau labi.

– Nē, tev nevaj'g nekur iet. Viņš aizgāja, tu spēlēji. Paliēc, kur esi.

– Ko tu teici? – saka Nena.

– Es teicu, ka viņam jāpaliek. Tu aiztinies. Varēsi spēlēt nākamo.

– Nākamo spēlēšu es, – saka Arturo.

– Aizveries, Arturo, – saka visi.

Hanterš domā, ka ikviens mācās pieņemt kompromisus. Varbūt tas nāk no vēstures stundām, kur viņš mācījās par Henriju Kleju*, dižo kompromisu meistaru. Bet Klejs nenāca uz šo sporta zāli.

– Ej prom no laukuma, Nena. Hanterš ir mans *nigers*, – saka cits melnais džeks un draudzīgi iebelž Hanteram. Smejās visi, izņemot Nenu. Nena saskaišās un iesit Hanteram pa seju. Hanteram nav ne jausmas, ko lai dara. Viņš atkāpjas. Pārējie stāv un skatās. Arturo sarosās, manāmi ieinteresēts, un kliec: *Dod preti!* Nena nikni lamājas.

* Henrijs Klejs (1777–1882) – ievērojams amerikāņu valstsvīrs, prezidenta amata kandidāts.